

1. Антонич Б.-І. Між змістом і формою // Наука і культура: Щорічник. К., 1990. Вип. 24. С. 235. 2. Ільницький М. Від ідеї – до форми (Михайло Рудницький) // Критики і критерії. Львів, 1998. С.52. 3. ЛНБ ім.В.Стефаника. ВР. Ф.10. Спр.106/п-1. Арк.1. 4. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. К., 1997. 5. Рудницький М. Блудні сини чи облудні // Назустріч. 1934. Ч.5. С.3. 6. Рудницький М. Бракує нам Ібзена (у 30-ліття смерті) // Назустріч. 1936. Ч.14. С.4. 7. Рудницький М. Великий північний самітник // Назустріч. 1934. Ч.13. С.1. 8. Рудницький М. Верлен – блудний син непоправний // Назустріч. 1936. Ч.5. С.4. 9. Рудницький М. Дещо про повість // Діло. 3.04.1929 р. Ч.79. С.3. 10. Рудницький М. Журнали, видавці та літератори // Діло. 5 травня 1925 р. Ч.10. С.2. 11. Рудницький М. Між ідеєю та формою. Львів, 1932. С.12. 12. Рудницький М. Поет державної енергії // Назустріч. 1936. Ч.3. С.3. 13. Рудницький М. Що значить оцінювати літературний твір? // Діло. 4 квітня 1932. Ч.48. С.2. 14. Спендер С. Про сучасну поезію й індивідуалізм // Назустріч. 1934. Ч.17. С.3.

УДК 655.4 (06)

СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ПЕДАГОГІЧНА ПЕРІОДИКА: ПРОБЛЕМНО-ТЕМАТИЧНІ АСПЕКТИ

Л.М. Танчин

Досліджується масив періодичних видань для вчителів. Розглядаються їх проблемно-тематичні аспекти. З'ясовуються способи зв'язку часопису з читацькою аудиторією. Пропонуються шляхи задоволення читацьких запитів.

Исследуется массив периодических изданий для учителей. Рассматриваются их проблемно-тематические аспекты. Объясняются способы связи издания с читательской аудиторией. Предлагаются пути удовлетворения читательских потребностей.

Сьогодні на інформаційному ринку України як назв, так і накладів педагогічної періодики є більш ніж достатньо. Серед них передусім належить виділити педагогічні газети державного підпорядкування. Засновниками всеукраїнського громадсько-політичного тижневика “Освіта” є Міністерство освіти і науки України, Центральний комітет профспілки працівників освіти, Академія педагогічних наук України, спілка викладачів вищої школи та творча спілка учителів України. Як будь-який інший фаховий часопис, тижневик “Освіта” подає інформацію про нові освітні закони, розпорядження Міністерства освіти і науки (часто містить їх тлумачення), друкує публікації з найрізноманітніших проблем сучасної школи. Матеріали тут якісно підготовлені і, що не менш важливо, добре систематизовані. У цій газеті є постійні рубрики: “Адреса досвіду – столиця”, “Відлуння події”, “Вчителям-предметникам на роздуми”, “З трибуни загальних зборів Академії наук”, “Вища школа”, “Використаймо на уроці”, “Шкільний підручник, яким йому бути”, “Постаті”, “Юридична служба освіти” та “Рядки з листів”. Перелік постійних рубрик, які доповнюються індивідуальними для кожного номера, свідчить про розмаїття заторкуваних проблем. Ця газета багата жанрами опублікованих матеріалів. Авторами їх є не тільки педагоги, про що свідчить, зокрема, рубрика “Рядки з листів”.

Педагогічною газетою державного підпорядкування є тижневик “Освіта України”. Засновники її – Міністерство освіти і науки України, Академія педагогічних наук України, профспілка працівників освіти, Вища атестаційна комісія, видавництво “Педагогічна преса”. Ця газета публікує оперативну інструктивно-методичну інформацію Міністерства освіти і науки України, постанови Кабінету Міністрів, матеріали власних дописувачів, тематичні сторінки та статті на допомогу вчителям-предметникам. Дуже часто часопис вміщує інформацію про нові навчальні видання, рядки з листів читачів, залучає до відповідей на поставлені в них запитання різного роду фахівців. Практично у кожному числі тижневика друкуються поезія, анекдоти, новинки моди та інша інформація пізнавального характеру. Треба визнати, ця газета видається на досить високому фаховому рівні.

Міністерство освіти і науки України та Академія педагогічних наук є засновниками “Педагогічної газети”. Цей місячник публікує директиви міністерства, урядові постанови,

“чергові” проекти, що стосуються реформування школи, пафосні виступи чиновників різних рівнів на конференціях і семінарах, подає тематичні рубрики для вчителів. Для прикладу, “Запрошуємо до обговорення”, “Трибуна науковця”, “Незабутні”, “Актуально” та ін.

Перелічені газети, безумовно, є потрібними для працівників навчальних закладів. Як засвідчило наше міні-дослідження, вчителі до них звертаються час від часу, щоб ознайомитися з новими постановами і розпорядженнями керівних органів.

Підпорядкованість преси значною мірою визначає її спрямованість. Відповідно, усі державні газети носять більш-менш прихований адміністративно-бюрократичний характер, вихваляють дії високих посадовців освітянської сфери, інформацію трактують, виходячи з інтересів державної адміністрації. Дуже часто уникають розгляду принципових шкільних проблем, а детально зупиняються на похідних від принципових проблем або “розмальовують питання”, ґрунтовний аналіз яких може бути зроблений у процесі кількарічного досвіду й апробації. Так, наприклад, не без лукавої посмішки вчителі говорять про “серійні” публікації стосовно переходу на дванадцятибальну систему оцінювання, які, явно, написані на замовлення міністерства. Ці газетні тексти мають швидше рекламний, ніж методичний характер.

Державна педагогічна преса практично не зачіпає питань, пов'язаних з організацією освіти, підготовкою кадрів, підвищенням рівня кваліфікації вчителів, поліпшенням умов їхньої праці та ін. Значно більше публікацій обмежується пафосними виступами й описами нових проектів. Вчителі не приховують, що такі матеріали не приносять великої користі у справі реформування освіти.

У державній пресі чимало пишуть про запровадження дванадцятибальної системи оцінювання, про плани переходу на дванадцятирічне навчання, визначення нових пріоритетів змісту освіти. Разом з тим не звертають уваги на те, що реформи повинні носити комплексний характер. Сьогодні ми є свідками постійних масових протестів українських педагогів, обурених злиденністю свого існування. Державна преса замало приділяє уваги перебудові діяльності середньої школи, збільшенню фінансування освіти, перегляду кадрової політики.

Окрім державних газет, освітяни мають змогу читати і недержавні, які менше містять директивної інформації і надають перевагу публікаціям, ближчим до шкільних реалій. Це, наприклад, “Інформаційно-практичний бюлетень для вчителя” та “Бібліотечка вчителя початкової школи”, засновані ТзОВ “Допоможи дитині”. Ці видання містять конспекти відкритих уроків з багатьох предметів; поради щодо бесід з батьками; рекомендації зі складання розкладу; циклограми наказів по школі; словники з різних галузей знань і поради, для якої вікової категорії вони можуть бути цікавими; розповіді про нові методики та багато іншої корисної інформації.

Благодійний фонд “Перше вересня” спільно з “Видавничою групою “ПВ” є засновником газети для освітян “Шкільний світ”. До газети друкуються додатки – це всеукраїнські газети для вчителів: “Завуч”, “Директор школи”, “Початкова освіта”, “Сільська школа України”, “Краєзнавство, Географія, Туризм”, “Дитячий садок”; кілька часописів для вчителів-предметників, як, наприклад, “Українська мова та література”, “Історія України”, “Хімія. Біологія”, “Математика”, “Фізика” та “English”.

“Шкільний світ” інформує своїх читачів про стратегію виховання та розв'язання проблем щодо формування здорового способу життя, розповідає про передовий практичний (вітчизняний і зарубіжний) досвід, подає офіційні новини тощо; має дві вкладки: “Психологічна наука” та “Шкільна бібліотека”. Як бачимо, акцент редакція робить на фахових потребах педагога. Такий матеріал може широко використовуватись у щоденній роботі вчителя. Цю газету можна часто побачити на робочому столі вчителя.

Газета-додаток для керівників шкіл “Директор школи” публікує різного роду інформацію: офіційну, нормативну, методичну, навчальну та наукову. Тут часто публікуються матеріали про те, як організувати чи вдосконалити роботу педагогічної ради, підвищити рівень навчання в школі, моделювати управлінську діяльність директора школи. Варто зазначити, що опис проблем у газеті є послідовним, виваженим, спонукає до обговорення, над викладом інформації не тяжіє тиск міністерства.

Цікавим додатком до “Шкільного світу” є газета “Завуч”. Тут публікується багато матеріалів з питань індивідуалізації навчання, організації особистісно зорієнтованого навчання

(рекомендації, навчальні завдання), науково-методичної роботи педагогічних рад. Досить часто можна знайти змістовні конспекти уроків, зразки кваліфікаційних робіт, поради щодо створення творчої атмосфери на уроці та ін.

Отже, як бачимо, приватні газети для освітян намагаються посприяти у вирішенні багатьох їхніх професійних питань, висвітлюють найрізноманітніші аспекти шкільного життя, подають корисні поради, дуже часто слугують навчально-методичною літературою.

Існує також цілий ряд вузько фахових видань (переважно недержавної форми власності), зміст яких складають методичні матеріали, необхідні для вчителів-предметників: актуальні розробки, нові розвідки, сучасна наукова інтерпретація теоретичних питань у рамках тієї чи іншої навчальної дисципліни. Це такі видання (про деякі з них уже згадувалось), як "Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах", "Історія в школах України", "Біологія і хімія в школі", "Географія та основи економіки в школі", "Математика в школі", "Всесвітня література в середніх навчальних закладах України", "Фізика та астрономія в школі", "Берегиня" – всеукраїнський народознавчий часопис, де друкуються матеріали про українську матеріальну і духовну культуру. У журналі "Дефектологія" можуть знайти сучасну інформацію вчителі і вихователі спеціальних шкіл для дітей з різними психофізичними вадами.

Як бачимо, така розмаїтість видань може цілком задовольнити потреби вчителя. Проте педагоги не приховують, що найчастіше вони звертаються до фахової періодики. Особливо це стосується журналів для вчителів-предметників. Книжкові видання їм часто недоступні через високі ціни, відсутність у бібліотеках тощо. У пресі вони шукають не тільки публікації про досягнення у тій чи іншій царині знань, але й інформацію про розв'язання основних проблем, що постали перед українською школою, та як вирішуються вони в сусідніх країнах. Як свідчать листи читачів до редакцій цих часописів, особливий інтерес наше учительство виявляє до питання про реформування шкіл у Польщі. Це цілком логічно й виправдано, адже у розвитку України і Польщі багато спільного, і для нас корисним є вивчення початкових етапів реформування польської школи. Вчителі просять публікувати у педагогічних часописах матеріали польських науковців з освітньої сфери.

На шпальтах фахової педагогічної преси доволі часто висвітлюються питання про реформування школи. Більшість сучасних педагогів читає спеціалізовані педагогічні газети і журнали, довіряє їм і прагне за їх сприяння донести свої міркування та плани з приводу реформування школи до найчисельнішої аудиторії, заручитися підтримкою педагогічного загалу, сформуванню громадську думку про стан сучасного шкільництва та його майбутнє.

Учителі потребують на шпальтах фахової періодики публікацій про найактуальніші проблеми, що виникають сьогодні і без усунення яких не можна вийти на правильну траєкторію перебудови школи. І треба сказати, що журнали для вчителів різних предметів свої функції виконують. Вони вивчають запити своїх читачів і намагаються на них відреагувати. Матеріали цих часописів вчителі використовують у своїй повсякденній праці.

Школа ставить сьогодні конкретні запитання, вимагає від держави і громадськості матеріальної, інформаційної, наукової, організаційної та методичної допомоги. Відрадно, що педагогічна преса може підтримати школу інформаційно, надати свої шпальти для розв'язання освітніх проблем, долучитися до реформування нашого шкільництва.

1. Дяків Р. Засоби масової інформації: проблеми становлення і розвитку // Друкарство. 2000. № 2. С.22–23.
2. Зернецька О. В. Нові засоби масової комунікації. К., 1998.
3. Корсак К. Бажане і можливе у реформі нашої освіти // Директор школи. 2000. Лютий. С. 2.
4. Освіта: Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик / Гол. ред. О.Коноваленко. 2000–2001.
5. Освіта в Україні: Щотижнева педагогічна газета / Гол. ред. Ю. Кузнецов. 2000–2001.
6. Педагогічна газета: Щотижнева педагогічна газета / Гол. ред. В. Андрущенко. 2000–2001.
7. Шкільний світ: Газета для вчителів / Гол. ред. Ю. Гаврилишин. 2000–2001.
8. Янчишин С. Лазаренко Е. Тенденції на ринку періодики // Друкарство. 2000. Липень–Серпень. С.22–23.